

ΑΡΧΕΙΟ

8-9-1982

Handwritten scribbles in red ink.

(Ἡ ὀμιλία τοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Ἀνδρέα Παπανδρέου πρὸς τὴν Σοσιαλιστικὴ Ὀμάδα τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου, τὸ πρωῒ, στὸ ξενοδοχεῖο "ΑΣΤΗΡ ΠΑΛΛΑΣ" τῆς Βουλιαγμένης).

"Κατ' ἀρχὴν θὰ ἠθελα νὰ εὐχαριστήσω τὸν Πρόεδρο τῆς Σοσιαλιστικῆς Ὀμάδας κ. Ἔρνεστ Γκλίν μετὸν ὅποιο γνωρίζομαστε πολλὰ χρόνια καὶ ἀπὸ τὴν παλαιότερη περίοδο τῶν ἀγῶνων μας γιὰ μιὰ δημοκρατικὴ καὶ προοδευτικὴ Ἑλλάδα. Ἀκόμη, θέλω νὰ σᾶς καλωσορίσω στὴ χώρα μας. Εἶναι ἡ πρώτη φορά πού ἡ Σοσιαλιστικὴ Ὀμάδα συνέρχεται στὴν Ἑλλάδα καὶ εἶναι γιὰ μᾶς αὐτὸ καὶ χαρὰ καὶ τιμὴ γιὰτὶ μπορούμε νὰ σᾶς φιλοξενήσουμε τώρα πού στὴν Κυβέρνηση βρίσκεται σοσιαλιστικὸ κίνημα, τὸ ΠΑΣΟΚ.

Θὰ ἠθελα νὰ πῶ, μερικὰ λόγια γιὰ τὸν τρόπο μετὸν ὅποιο ἡ Ἑλλάδα καὶ ἡ Κυβέρνησή μας βλέπει τὴν ΕΟΚ, τίς δυνατότητές της καὶ νὰ ἐξηγήσω μετὸ λίγα λόγια τὴ στάση μας καὶ τὰ προβλήματά μας. Ἱστορικὰ τουλάχιστον ἡ ΕΟΚ ἔχει τρεῖς ὄψεις ὡς θεσμός. Ἡ πρώτη εἶναι ἡ τελωνειακὴ ἔνωση. Ἡ δευτέρη εἶναι ἡ κοινὴ ἀγροτικὴ πολιτικὴ, κάτι συγκεκριμένο καὶ σὰν πολιτικὴ καὶ, φυσικὰ, ὄχι ἀναγκαστικὰ συνδεδεμένο μετὸ ὅτι ἡ τελωνειακὴ ἔνωση εἶναι ὁ βασικὸς χαρακτήρας τῆς ΕΟΚ. Ὑπάρχει καὶ ἡ τρίτη ὄψη, πολὺ σημαντικὴ εἶναι ἡ ὄψη πού δίνει ἓνα ἰδιαίτερο χρώμα σ' αὐτὴ τὴν τελωνειακὴ ἔνωση καὶ εἶναι ἡ ἀνακατανομὴ τοῦ εἰσοδήματος μέσα ἀπὸ τὰ διάφορα κοινοτικὰ ταμεῖα, ὅπως τὸ περιφερειακὸ καὶ τὸ κοινωνικὸ. Αὐτὴ ἡ ἀνακατανομὴ γίνεται μετὸ στόχο τὴν ἀμβλυνση τῶν διαφορῶν ἀνάμεσα σὲ περιφέρειες, σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη ἢ γίνεται μετὸ στόχο τὴν ἀπονομὴ κάποιας κοινωνικῆς δικαιοσύνης στὰ πλαίσια τῆς Κοινότητος.

Ἐχοντας πεῖ αὐτὰ γιὰ τὸν βασικὸ χαρακτήρα τῆς Κοινότητος θὰ ἠθελα νὰ σᾶς ἀναφέρω τώρα τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς Ἑλλάδας, πού οδηγοῦν στὴ δικιά μας στάση καὶ θέση ἀπέναντι στὸ θεσμὸ τῆς Κοινότητος. Ἡ Ἑλλάδα εἶναι ἡ πρώτη χώρα πού μπαίνει στὴν Κοινότητα, ἡ ὁποία σὲν ἔχει ὀλοκληρωθεῖ καπιταλιστικὰ. Ἀναμφισβήτητα οἱ ἑννέα χώρες, πού ἀποτελοῦσαν τὴν Κοινότητα πρὶν μετὸ αὐτὴν ἡ Ἑλλάδα, ἔχουν ὅλες ἐσωτερικὲς ἀνισότητες, περιφερειακὲς, ὑπάρχουν οἱ σχετικὰ ἀποσοθευμηνῆνες περιοχὲς ἢ καὶ ἀδυναμίες σὲ ὀρισμένους τομεῖς τῆς οἰκονομίας. Παρόδειγμα, ἡ Ἱταλία πού ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Ἱταλία τοῦ Βορρᾶ, πού ἔχει ὀλοκληρωθεῖ τὸν καπιταλισμὸ καὶ εἶναι μιὰ βιομηχανικὰ προηγμένη περιοχή καὶ τὴν Ἱταλία τοῦ Νότιου ἢ ὁποία μοιάζει μετὸ τὴν Ἑλλάδα.

Ανάλογα, θά μπορούσαν νά λεχθοῦν καί γιά τή Νότια Γαλλία ἢ καί γιά ὀρισμένα τμήματα τῆς Βρετανίας. Ἀλλά ἡ Ἑλλάδα εἶναι ἡ πρώτη χώρα πού μπαίνει σ' αὐτή τή "λέσχη" τῶν βιομηχανικά ἀνεπτυγμένων χωρῶν, χωρίς ἡ ἴδια νά ἔχει ὀλοκληρώσει τήν καπιταλιστική της ἀνάπτυξη. Καί αὐτό σημαίνει, ὅτι ἡ βιομηχανία της εἶναι σημαντικά ὑπανάπτυκτη, ἡ προστιθέμενη ἀξία στό βιομηχανικό τομέα εἶναι σχετικά χαμηλή, ἡ βιομηχανία δέν ἔχει ἡ ἴδια μιὰ καθετοποίηση, ἡ παραγωγικότητά της εἶναι πολύ χαμηλότερη ἀπό ὅ,τι στή Δύση καί σέ ὅ,τι ἀφορᾷ τήν ἀγροτική οἰκονομία εἴμαστε πολύ πίσω ἀπό τήν εὐρωπαϊκή σέ παραγωγικότητα καί θά μπορούσαμενὰ ποῦμε χονδρικά ὅτι ἔχουμε τό μισό ἢ ἴσως τά τρία πέμπτα τῆς παραγωγικότητας πού ἔχει ἡ γεωργία στή Δυτική Εὐρώπη. Αὐτά ὅλα ὅμως ἔχουν ὀρισμένες συνέπειες.

Πρῶτα ἀπ' ὅλα, ὅσον ἀφορᾷ τήν τελωνειακή ἔνωση εἶναι σαφές καί θεωρητικά καί ἐμπειρικά ὅτι μιὰ σχετικά ὑπανάπτυκτη χώρα, μπαίνοντας σέ μιὰ τελωνειακή ἔνωση ἀνεπτυγμένων χωρῶν, μόνο ζημιές ἔχει νά πάθει. Αὐτό τό ἔχει ἐδραιώσει σάν συμπέρασμα ὁ Γκούρναρ Μίρνταλ μερικές δεκαετίες παλαιότερα. Εἶναι περίπου κοινός στόχος γιά τοὺς οἰκονομολόγους. Ὑπάρχει ἀκόμη ἡ δεύτερη ὄψη τῆς ΕΟΚ πού εἶναι ἡ κοινή ἀγροτική πολιτική. Ἐδῶ, βεβαίως, μπορεῖ μιὰ χώρα σάν τήν Ἑλλάδα, πού εἶναι ἀγροτική σέ μεγάλο βαθμό - 28 μέ 32% τοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ της ἀσχολοῦνται μέ τήν ἀγροτική οἰκονομία - νά ἀντιμετωπίσει τά προβλήματα πού δημιουργεῖ ἡ ἔνταξη. Ἐάν βέβαια ὑπῆρχε σημαντική καί ἀποφασιστική στήριξη τῶν μεσογειακῶν προϊόντων στά πλαίσια τοῦ κοινοτικοῦ προϋπολοτισμοῦ, θά λέγαμε ὅτι ἡ ὑπόθεση εἶναι πολύ θετική σέ ὅ,τι ἀφορᾷ τόν τομέα τῆς κοινῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς. Δυστυχῶς ὅμως ὅπως γνωρίζετε, εὐνοοῦνται ἀποφασιστικά τά γεωργικά προϊόντα τοῦ βορῆ. Καί στά πλαίσια τοῦ "MANTAT" μελετᾶται βεβαίως ἡ διαμόρφωση μιᾶς νέας μεσογειακῆς πολιτικῆς, ἀλλά βλέπετε πῶς αὐτό εἶναι κρίσιμο πραγματικά γιά μᾶς, ὅταν ἡ τελωνειακή ἔνωση μᾶς εἶναι ἀρνητική, τουλάχιστο νά εἶναι θετική ἡ κοινή ἀγροτική πολιτική σέ ὅ,τι ἀφορᾷ τά μεσογειακά προϊόντα. Ὑπάρχει τρίτο, τό θέμα τῶν ταμείων, περιφερειακό, κοινωνικό κλπ. Ἐκεῖ ἀσφαλῶς, οἱ ἀπώλειες μιᾶς χώρας σάν τήν Ἑλλάδα, λόγω τῆς τελωνειακῆς ἔνωσης, μπορεῖ πράγματι νά ἀντιμετωπιστοῦν μέ μιὰ γενναϊόδωρη πολιτική σέ ὅ,τι ἀφορᾷ τήν ἀνακατανομή τῶν πόρων ὑπέρ μιᾶς χώρα πού ἀναπτύσσεται ἀκόμη, ὅπως εἶναι ἡ Ἑλλάδα. Γι' αὐτό φυσικά, δίνουμε τεράστια σημασία στό πῶς χρησιμοποιοῦνται αὐτά τά ταμεῖα.

Αὐτός βασικά ἦταν ὁ λόγος πού πάντοτε τό ΠΑΣΟΚ εἶχε τήν ἄποψη ὅτι ἡ πλήρης ἔνταξη τῆς Ἑλλάδας στήν ΕΟΚ θά ἦταν ἀρνητική γιά τήν οἰκονομική ἀνάπτυξή της. Αὐτή ἡ θέση δέν ἔχει ἀλλάξει. Ὅμως σήμερα

είμαστε μέλη της Κοινότητας και διερευνούμε με καλή πίστη, με καλή θέληση, στα πλαίσια της Κοινότητας, τις δυνατότητες που υπάρχουν να διαμορφωθούν ειδικές ρυθμίσεις, ειδική σχέση, ή οποια κατά κάποιον τρόπο θα αμβλύνει τις αρνητικές επιπτώσεις που έχει η συμμετοχή μιας ανεπτυγμένης χώρας στα πλαίσια μιας οικονομικής ένωσης ανεπτυγμένων χωρών. Και αυτή ακριβώς, αγαπητοί συνάδελφοι, είναι η έννοια και ο χαρακτήρας του μνημονίου που έχουμε υποβάλει, μνημονίου το οποίο έγινε δεκτό ευνοϊκά από την Επιτροπή και το περιεχόμενο του οποίου τώρα εξετάζεται κεφάλαιο προς κεφάλαιο και το οποίο την έκβαση, φυσικά, δεν γνωρίζουμε, αλλά ευελπιστούμε ότι θα είναι αίσια. Ο υφυπουργός Εξωτερικών κ. Βάρφης που έχει την ευθύνη γι' αυτόν τον τομέα θα μιλήσει ύστερα από μένα για να προσδιορίσει τη φύση του μνημονίου και το στάδιο στο οποίο βρίσκεται το θέμα τώρα

Θά μου επιτρέψετε να φύγω τώρα από το ελληνικό πρόβλημα και να μιλήσω λίγο γενικότερα. Βρισκόμαστε σε μία τεράστια οικονομική κρίση και όχι απλώς σε μία οικονομική ύφεση. Και είναι δική μου τουλάχιστο εκτίμηση και όχι μόνο δική μου, ότι η κρίση που μας τίζει τον καπιταλισμό θα συνεχιστεί ολόκληρη τη δεκαετία του '80, και ότι πριν υπάρξει οποιαδήποτε βελτίωση θα υπάρξουν και χειρότερες μέρες, με κύρια βέβαια και βασικό πρόβλημα την αυξανόμενη ανεργία και την στασιμότητα των επενδύσεων και της παραγωγικότητας. Μια προσπάθεια να λύσει κανείς το πρόβλημα με ενίσχυση της ζήτησεως θα μπορούσε να λειτουργήσει σε παγκόσμια κλίμακα μονάχα στο μέτρο που θα υπήρχε μια παγκόσμια Κυβέρνηση. Εάν δεν λειτουργεί είναι γιατί το πρόβλημα είναι παγκόσμιο και η πολιτική που διαμορφώνεται είναι πάντοτε κυβερνητική πολιτική μιας χώρας, ενός έθνους. Δεν υπάρχει παγκόσμιος συντονισμός, ούτε παγκόσμιος σχεδιασμός και γι' αυτό ακόμη και οι προσπάθειες του Βίλλυ Μπράντ - οι προσπάθειες δηλ. που έγιναν για να μελετηθεί μια λεωφόρος που θα μπορούσε να οδηγήσει στη λύση του προβλήματος - παρά το καλό τους περιεχόμενο παραμένουν αναξιοποίητες. Δεν είναι ίσως η στιγμή να μιλήσουμε για τους λόγους έφ' αίτιας των οποίων υπάρχει αυτή η βαθειά και έντεινόμενη οικονομική κρίση. Αλλά μπορώ να πω τοῦτο με δυο λόγια. Το πρόβλημα για μένα δεν είναι γιατί σήμερα ο καπιταλισμός αντιμετωπίζει τόσο βαθειά κρίση. Το πρόβλημα για μένα είναι γιατί δεν αντιμετώπισε την ίδια βαθειά κρίση 30 ή 25 ή 20 χρόνια πριν. Και η απάντηση σ' αυτό είναι ότι ο τελευταῖος παγκόσμιος πόλεμος έδωσε την ευκαιρία για την ανοικτόδομηση της Ευρώπης ύστερα από τον πόλεμο. Χρειάστηκαν μαζικές επενδύσεις, τεχνολογική αλλαγή, επενδύσεις πολύ επικερδείς, και όταν συμπληρώθηκε το έργο της ανοικτόδομησης της Ευρώπης, από τότε σάνηκαν οι αδυναμίες του καπιταλισμού να δώσει λύση στα προβλήματα της

οικονομικῆς ἀνάπτυξης, τῆς πλήρους ἀπασχόλησης κλπ. Καί γι' αὐτό τό λόγος νομίζω ὅτι ἡ προοδευτική πολιτική πού εἶχε ἀκολουθηθεῖ ἀπό τά ἐργατικά καί σοσιαλδημοκρατικά κόμματα τῆς Εὐρώπης, τίς τελευταῖες δεκαετίες καί ἡ ὁποία ἀπέδωσε τόσο πολύ γιά τούς ἐργαζόμενους δέν ὑπόσχεται πολλά πλέον. Γιατί τό κράτος τῆς εὐημερίας στηρίχτηκε στήν ἀξιοποίηση τῆς αὔξεσης τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος χρόνο μέ χρόνο. Ἀλλά αὐτή ἡ αὔξηση δέν ὑπάρχει πιά, ἡ "πίττα" εἶναι δεδομένη, σταθερή καί ὁ ἀγῶνας πλέον εἶναι στή μοιρασιά. Καί ἀπό τήν ὥρα πού ἀρχίζει αὐτός ὁ ἀγῶνας τῆς μοιρασιάς, τά προβλήματα δεξύνονται, οἱ κοινωνικές ἀντιθέσεις μεγαλώνουν καί πιστεύω ὅτι καί ὁ πληθωρισμός ἀκόμη εἶναι ἔκφραση αὐτῆς τῆς σύγκρουσης τῶν κοινωνικῶν τάξεων γιά νά μοιράσουν μιά δεδομένη "πίττα". Βέβαια, ἂν κοιτάξουμε πρὸς ἀνατολάς, τά συστήματα τοῦ ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ, τόν σοβιετικό χῶρο, θά δοῦμε πρῶτα ἀπ' ὅλα ὅτι καί ἐκεῖνοι περνοῦν μιά πολύ βαθιά κρίση. Παράδειγμα εἶναι ἡ Πολωνία. Παράδειγμα ἄλλο εἶναι ἡ Ρουμανία. Λίγες οἱ ἐξαιρέσεις. Ἀκόμη καί ἡ ἴδια ἡ Σοβιετική Ἐνωση. Τό σύστημα δέν μπόρεσε οὔτε ἐκεῖ νά λειτουργήσει κατά κάποιο τρόπο θετικά στά πλαίσια αὐτῆς τῆς παγκόσμιας κρίσης καί περιέχει βέβαια ὁ σοσιαλισμός τους χαρακτηριστικά ἄκρας γραφειοκρατίας, ἕναν ξέφρενο κρατισμό, εἶναι ἕνα μοντέλο, ἕνα πρότυπο πού δέν μᾶς ἐνδιαφέρει, γιατί δέν ἔχει λύσει τά προβλήματα τῆς ἐποχῆς καί δέν ἔχει ἀνταποκριθεῖ στίς προσδοκίες τῆς νέας γενιάς καί τῆς νέας ἐποχῆς. Γι' αὐτό πιστεύουμε ὅτι πρέπει νά προχωρήσουμε στόν τρίτο δρόμο τό δρόμο τοῦ δημοκρατικοῦ σοσιαλισμοῦ. Πέρα ἀπό τά ὅρια τά συνήθη, πού ἔχουν ἀκολουθηθεῖ ἀπό προοδευτικά κόμματα τῆς βορείου Εὐρώπης, πιστεύουμε ὅτι χρειάζονται βασικές θεσμικές ἀλλαγές, ἂν πρόκειται νά ξαναγυρίσουμε στή λεωφόρο τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης καί νά λύσουμε τά τόσο δεξιά προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας.

Δέν εἶναι ἐπίσης, ἡ στιγμή νά ἐξετάσουμε τί εἶναι αὐτός ὁ τρίτος δρόμος. Σήμερα πιστεύω ὅτι ἡ Γαλλία καί ἡ Ἑλλάδα εἶναι οἱ δύο χῶρες πού πειραματίζονται μέ τόν δημοκρατικό σοσιαλισμό, μέ τήν ἀνάπτυξη νέων θεσμῶν. Γιά μᾶς, θά ἤθελα νά τονίσω, ἡ ἀνάπτυξη τοῦ σοσιαλισμοῦ στήν Ἑλλάδα δέν σημαίνει αὔξηση τῶν δυνάμεων τοῦ κράτους, τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας. Ἀντίθετα πιστεύουμε ὅτι πρέπει νά συμβαδίζει μέ μείωση τῶν ἀρμοδιοτήτων τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας. Πιστεύουμε δηλαδή ὅτι ὁ δημοκρατικός σοσιαλισμός πρέπει νά στηρίζεται στήν ἀποκέντρωση, τή οὐσιαστική καί σημαντική ριζοσπαστική ἀποκέντρωση στήν περιφέρεια, τή μεταφορά ἀρμοδιοτήτων ἀπό τό κέντρο στή περιφέρεια καί τήν ἐνεργό συμμετοχή τοῦ πολίτη. Θά πρέπει νά σᾶς πῶ, ὅτι ὁ βασικός καί κύριος στόχος τῆς Κυβέρνησής μας εἶναι νά περάσουμε τήν ἐξουσία στά χεῖρα

του λαού, στη περιφέρεια, στο νομό, στο δήμο, στην κοινότητα. Και αναφέρομαι εδώ στο οικονομικό πρόγραμμα, στο οικονομικό πλάνο, στο πενταετές σχέδιο ανάπτυξης. Αυτό διαμορφώνεται ήδη σήμερα με βάση τις προτάσεις των 56 περίπου νομών της χώρας. Ασφαλώς υπάρχει ένας συντονισμός, ένα εθνικό αναπτυξιακό πρόγραμμα, που θα παρουσιάσουμε μέχρι τον Δεκέμβρη, αλλά η έμφαση είναι στις προτάσεις της επαρχίας και της περιφέρειας, στις οποίες και θα περάσει σε μεγάλο βαθμό η ευθύνη της εκτέλεσης του προγράμματος. Γι' αυτό η βασική μας φράση είναι "δημοκρατικός αποκεντρωμένος προγραμματισμός". Στη θέση του κρατισμού προχωρούμε σε κοινωνικούς φορείς, όπως είναι επιχειρήσεις του δήμου, της κοινότητας, της περιφέρειας· πιστεύουμε στη συμμετοχή των εργαζομένων στη διοίκηση των επιχειρήσεων· πιστεύουμε στην αυτοδιαχείριση. Είναι πολύ έντονο το δημοκρατικό στοιχείο στο σοσιαλισμό που διαμορφώνουμε στην πατρίδα μας. Θα ήθελα να παρατηρήσω ότι η νότιος Ευρώπη, σήμερα η Γαλλία και η Ελλάδα, μέσα σε λίγο χρόνο και η Ισπανία-γιατί πιστεύω ότι στην Ισπανία είναι σχεδόν βέβαιη η νίκη του Φελίππε Γκουζάλες-πειραματίζονται ανάλογα με τον δημοκρατικό σοσιαλισμό. Και οφείλω να δηλώσω ότι και στην Ιταλία οι δυνάμεις του σοσιαλιστικού κινήματος είναι ανερχόμενες και δεν θάψαν παράδοξο μέσα σε λίγο καιρό να δούμε τον κ. Μπετίνιο Κράξι πρωθυπουργό της Ιταλίας, οπότε πράγματι ο νότος της Ευρώπης θα πειραματίζεται με τον δημοκρατικό σοσιαλισμό. Για κάποιο λόγο πάντοτε στη νότιο Ευρώπη περιλαμβάνουμε και το Βέλγιο-όπως ξέρει ο κ. Γκλίν- και βεβαίως αναμένουμε και εκεί ανάλογες εξελίξεις.

Και τώρα δύο λόγια για την οικονομική πολιτική. Για μας οι βασικοί και μεγάλοι στόχοι πρέπει να είναι η μείωση της ανεργίας και η αύξηση της παραγωγικότητας. Και αυτό δεν μπορεί να συμβεί σαφώς, με την μονεταριστική πολιτική της κας Θάτσερ ή του κ. Ρήγκαν, αλλά με μια πολιτική δημιουργική, παραγωγικών επενδύσεων, που και την ανεργία θα αντιμετωπίσουν και την παραγωγικότητα θα αυξήσουν. Και αναμφισβήτητα, αν μπορούσαμε στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Κοινότητας να συντονίσουμε μια πολιτική επενδύσεων σε πανευρωπαϊκή κλίμακα, στην κλίμακα της ΕΟΚ δηλαδή, πιστεύω ότι θα είχαμε πολύ σημαντικά αποτελέσματα. Αλλά τέτοιοι μηχανισμοί ακόμη δεν υπάρχουν στα πλαίσια της Κοινότητας. Δεν αρκεί απλώς η λειτουργία της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων. Χρειάζεται κάτι παραπάνω. Και νομίζω ότι πριν μιλήσουμε για ευρωπαϊκή ένωση με άνωτερους στόχους και πολύπλοκους θεσμούς, πρέπει να δούμε αν μπορεί η Δυτική Ευρώπη να αντιμετωπίσει αυτή τη σημερινή κρίση αποτελεσματικά αναπτύσσοντας μια οικονομική και κοινωνική πολιτική συντονισμένα, έτσι ώστε να ξανσβρεί το δρόμο της τόν αναπτυξιακό.

Θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά πῶ μερικά λόγια γιά τά πολιτικά θέματα. Ἀναμφισβήτητα θεωροῦμε χρησιμότατη τήν πολιτική συνεργασία, ὅπως ἀναπτύσσεται στό πλαίσιο τῆς Κοινότητας. Ὅμως ἐμεῖς πιστεύουμε ὅτι ὁ "συμβιβασμός" τοῦ Λουξεμβούργου πρέπει ὁπωσδήποτε νά ἰσχύσει, δηλαδή θά πρέπει νά ὑπάρχει ὁμοφωνία στίς πολιτικές ἀποφάσεις. Καί αὐτό γιατί ὑπάρχει ἄρκετά σημαντική διαφοροποίηση τῶν προβλημάτων, ὅπως αὐτά φαίνονται ἀπό τή σκοπιᾶ διαφορετικῶν χωρῶν. Πιστεύω πραγματικά ὅτι οἱ μεγάλοι στόχοι τῆς ἐποχῆς μας, πρέπει νά εἶναι -ἂν μοῦ ἐπιτρέψετε- τουλάχιστο τήν πίστη τήν δική μου καί τοῦ ΠΑΣΟΚ μπορῶ νά ἐκφράσω- ἡ ὕφεση, ὁ περιορισμός τῶν ἐξοπλισμῶν -γιά νά μή πῶ ἀποκλεισμός πού θά τό προτιμοῦσα γιατί εἶναι πιό αἰσιόδοξο- καί ἡ εἰρήνη. Αὐτό γιά τήν Κυβέρνησή μας σημαίνει δύο πράγματα. Σημαίνει πρῶτα ὅτι κάθε πολιτική πράξη στόν εὐρωπαϊκό χῶρο πρέπει νά κρίνεται μέ κριτήριό τό ἂν συμβάλλει στήν ὕφεση, ἢ ἂν συμβάλλει ἀντίθετα στήν ὀξυνση τῶν σχέσεων μεταξύ τῶν δύο στρατοπέδων. Οἱ κίνδυνοι ἐπιβίωσης τῆς ἀνθρωπότητας εἶναι ἤδη πολύ μεγάλοι καί δέν χρειάζεται νά προσθέσω τίποτα. Αὐτό ἀσφαλῶς μπορεῖ νά ἐξηγεῖ μερικές θέσεις τῆς Ἑλλάδας, τίς ὁποῖες ἴσως συνάδελφοί μας ἄλλων χωρῶν νά μήν ἔχουν κατανοήσει, ἢ μέ τίς ὁποῖες νά μήν συμφωνοῦν. Ἀλλά ἄς πάρουμε μόνο τό θέμα Πολωνία. Ὅλοι μας, καί ἡ δική μας Κυβέρνηση ἔχει ἀνεπιφύλακτα καταδικάσει τόν στρατιωτικό νόμο καί τήν πολιτική καταπίεση, πού συνδέεται μέ τόν στρατιωτικό νόμο. Ἀναμφισβήτητα. Ἐκεῖ πού διαφωνήσαμε εἶναι στό ἀκολουθήσουμε τήν ἀμερικανική πολιτική κυρώσεων ἐναντίον τῆς Πολωνίας καί κυρώσεων ἐναντίον τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Καί ἂν μοῦ ἐπιτρέψετε στό Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης, ἔννοια μέσα στούς Δέκα, ἡ μόνη χώρα πού τότε διεφώνησε στήν ἐπιβολή κυρώσεων ἦταν ἡ Ἑλλάδα. Βέβαια, πέρα ἀπ'αὐτό δέν πιστεύουμε ὅτι πρέπει νά κάνομε κριτική συστημάτων, γιατί αὐτό ὀξύνει τό κλίμα. Ἀλλά θέλω νά τονίσω ὅτι οἱ κυρώσεις οὐσιαστικά ἀποτελοῦν ἕνα εἶδος οἰκονομικοῦ ἀποκλεισμοῦ. Καί βέβαια, ὅταν τά τείχη μεταξύ τῶν δύο στρατοπέδων ὑψώνονται, τότε ὑπονομεύεται ἡ ὕφεση καί ὑπονομεύεται ἀκόμη καί ἡ δυνατότητα ἐξεύρεσης κάποιας λύσης στίς συνομιλίες τῆς Γενεύης ἢ τῆς Βιέννης μεταξύ τῶν δύο ὑπερδυνάμεων. Καί σέ ὅ,τι ἀφορᾷ τίς κυρώσεις εἶδαμε πού μᾶς ὀδηγήσαν μέ τό θέμα τοῦ ἀγωγοῦ φυσικοῦ ἀερίου καί τή σύγκρουση πού ἔχει ἐπέλθει μεταξύ Δυτικῆς Εὐρώπης καί Ἑνωμένων Πολιτειῶν.

Μίλησα γιά εἰδικά πολιτικά προβλήματα. Δέν θά τά ἀναπτύξω, ἀλλά γιά μᾶς στήν Ἑλλάδα ὑπάρχουν δύο πάρα πολύ σημαντικά ἐθνικά θέματα. Τό πρῶτο εἶναι ἡ κατοχή τῆς Κύπρου ἀπό τουρκικές δυνάμεις. 36,4% τοῦ Κυπριακοῦ ἐδάφους κατέχεται ἀπό τουρκικά στρατεύματα. Καί βεβαίως αὐτό χρωματίζει καί τήν πολιτική μας καί τή στάση μας σέ μιᾶ σειρά θεμάτων. Δεύτερο, παρ' ὅτι γινώσκουμε ὅτι τώρα βρισκόμαστε σέ μιᾶ περίοδος ὕφεσης στίς σχέσεις Ἑλλάδας-Τουρκίας, ὕφεσης τήν ὁποία ὀνομάζουμε

"μορατόριουμ", δέν υπάρχει καμία άμφιβολία ότι είμαστε ή μόνη χώρα του NATO, ή όποία άπειλεϊται άπό χώρα του NATO. Αυτό τό τεράστιο για μās πρόβλημα δέν υπάρχει για τούς άλλους. Καί είναι άπαραίτητο αυτό νά γίνει συνείδηση στους έταϊρους μας τής Δυτικής Εύρώπης, ότι δηλαδή αντιμετα-πίζουμε πραγματικά μεγάλα καί περίεργα, ιδιότυπα προβλήματα. Εοδεύουμε 6,7% του έγχωρίου προϊόντος σέ δαπάνες έθνικης άμυνας. Είναι τό μεγαλύτερο ποσοστό στον εύρωπαϊκό χώρο. Άνταγωνιζόμαστε τίς 'Ηνωμένες Πολι-τεϊες σέ ποσοστό.

Είναι φυσικό για μία χώρα σαν τήν 'Ελλάδα, πού έχει δώσει πολ-λές φορές άγώνες για τήν έθνική άπελευθέρωση καί για τήν έθνική όλοκλη-ρωση, είναι φυσικό, λέω, για μās νά είμαστε ιδιαίτερα ευάίσθητοι στα προβλήματα του τρίτου κόσμου καί νά σεβόμαστε ιδιαίτερα τούς έθνικούς άπελευθερωτικούς άγώνες των λαών του τρίτου κόσμου. Καί αυτό έξηγει τή σθεναρή στάση πού παίρνουμε στο πλευρό του άγώνα των Παλαιστινίων για τή δική τους πατρίδα, για τό δικό τους κράτος. 'Η θέση στο τεράστιο αυτό θέμα είναι ότι όλοι οί λαοί στή Μέση Άνατολή, δικαιούνται νά ζήσουν έν ειρήνη. "Ότι άσφαλώς, πρέπει καί τό 'Ισραήλ νά έχει άσφαλή σύνορα, αλλά καί οί Παλαιστίνιοι έπίσης, δικαιούνται νά έχουν. όχι μόνο διοικητική άυτονομία, αλλά νά έχουν τό δικό τους κράτος. Καί όταν αυτό γίνει κατανοητό, τότε θά λυθεί καί τό Μεσανατολικό πρόβλημα. 'Εμεϊς κάνουμε είλικρινά ότι μπορούμε προς αυτή τή κατεύθυνση καί πιστεύουμε ότι έχουμε σ'ένά μέτρο συμβάλλει σ'αυτή τή δύσκολη περίοδο.

Τελειώνοντας, θέλω νά σās αναφέρω, ότι έδω στήν 'Ελλάδα είμαστε σέ μία πορεία σοσιαλιστικης άλλαγής. Πρέπει νά τονίσω, ότι είναι μία μεγάλη έπιτυχία, όχι δική μας, αλλά όλων των 'Ελλήνων, ότι αυτή ή άλλα-γή γίνεται ειρηνικά, δημοκρατικά, χωρίς όξύτητες, καί χωρίς πολιτικές συγκρούσεις. Αυτό σημαίνει ότι ή δημοκρατία στήν 'Ελλάδα, ύστερα από τά έπτά χρόνια τής δικτατορίας πράγματι ώρίμασε. Δυστυχώς, τό πείραμά μας γίνεται σέ μία περίοδο πού ή οικονομική συγκυρία είναι πάρα πολύ άρνητική. Πήραμε τήν έξουσία στήν πιο δύσκολη δυνατή περίοδο, όχι μόνο για τήν 'Ελλάδα, αλλά καί για τήν Εύρώπη καί τόν κόσμο. "Όμως είμαστε αισιόδοξοι. Καί, έν καί οί έταϊροι μας στήν Εύρωπαϊκή Κοινότητα βοη-θήσουν, τότε θά είμαστε βέβαιοι, θά έλεγα, πώς θά μπορέσουμε νά δεμελιώ-σουμε τή σοσιαλιστική άλλαγή στή χώρα μας."

Μετά τήν ὁμιλία του ὁ Πρωθυπουργός κ. Ἀνδρέας Γ. Παπανδρέου ἀπαντῶν-
τας σέ ἐρωτήσεις καί παρατηρήσεις τῶν σοσιαλιστῶν εὐρωβουλευτῶν εἶπε
μεταξύ ἄλλων:

- Ὅτι εἶναι πιά καιρός, σαράντα περίπου χρόνια μετά τόν δεύτερο
παγκόσμιο πόλεμο, νά σκεφτοῦμε ὅλοι τή δυνατότητα μιᾶς πραγματικῆς
προσέγγισης ἀνάμεσα στή Δυτική καί τήν Ἀνατολική Εὐρώπη καί ὅτι δέν
ἔχουμε τίποτα πιά νά κερδίσουμε ἴπό τήν διαιώνιση τοῦτεῖχους πού χω-
ρίζει τήν Εὐρώπη σέ δύο τμήματα.

- Ὅτι ὅταν ἀναφερόμαστε στίς σχέσεις μεταξύ Βορρᾶ καί Νότου δέν
πρέπει νά ἐννοοῦμε μόνο τίς σχέσεις μεταξύ Εὐρώπης καί Ἀφρικῆς ἢ ἄλλων
χωρῶν, ἀλλά καί τίς σχέσεις ἀνάμεσα στίς χῶρες τῆς βόρειας καί τῆς
νότιας Εὐρώπης.

- Ὅτι μακροπρόθεσμα ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδας δέν συμβαδίζει
μέ τήν παρουσία στή χώρα ἀμερικανικῶν στρατιωτικῶν ἢ ἄλλων βάσεων, ἀλλά
αὐτό δέν σημαίνει ὅτι ἡ ἐλληνική κυβέρνησις πρόκειται νά λάβει ἄμεσα
μονομερῆ μέτρα.

- Ὅτι τό θέμα τῶν πυρηνικῶν ὄπλων πού βρίσκονται στήν Ἑλλάδα, εἶ-
ναι θέμα ἀποκλειστικῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς καί δέν ἀποτελεῖ ἐντικεί-
μενο διαπραγματεύσεων.

- Ὅτι ἡ Ἑλλάδα ἐργάζεται σκληρά γιά τήν ἀποπυρηνικοποίηση τῶν
Βαλκανίων, ὅτι πρὸς τήν κατεύθυνση αὐτή συμφωνοῦν μέχρι στιγμῆς
καί ἡ Γιουγκοσλαβία, ἡ Ρουμανία καί ἡ Βουλγαρία καί ὅτι μόνον ἡ Τουρ-
κία φαίνεται ἀπρόθυμη νά συμβαδίσει πρὸς μιά τέτοια ἐξέλιξη.

- Ὅτι ἀπόδειξη τοῦ ὅτι ἡ Ἑλλάδα ἀντιμετωπίζει τά προβλήματα τῆς
Εὐρώπης μέ τρόπο σφαιρικό, εἶναι καί τό γεγονός πὺς παρ' ὅτι δέν ἔχει
τίποτα νά κερδίσει ἀπό/ἐνταξή τῆς Ἰσπανίας καί τῆς Πορτογαλίας στήν
Κοινότητα τήν ὑποστηρίζει μέ τήν ἐλπίδα, ὅτι ἔτσι συμβάλλει σέ μιά
ἐξέλιξη πρὸς τήν ἐνοποίηση τῆς Εὐρώπης.

- Ὅτι ἡ Εὐρώπη πρέπει νά γίνει ἀξιόπιστη καί πρὸς τίς δύο μεγάλες
δυνάμεις, ἀλλά γιά νά τό ἐπιτύχει πρέπει νά υἱοθετήσῃ ὀρισμένους σκλη-
ρές ἀποφάσεις καί νά ἐπιμείνῃ σ' αὐτές. Μόνον ἔτσι, θά μπορέσῃ νά παί-
ξει σημαντικό ρόλο στίς ἱστορικῆς ἐξελίξεις. Ἡ Ἑλλάδα θά πράξῃ
ὅτι εἶναι δυνατόν πρὸς αὐτή τήν κατεύθυνση.